

[Poul Hansen (Kalundborg).]

til tyske koncentrationslejre og fængsler. Man bør her erindre, at der blev udført et stort arbejde for at få så mange som muligt af de internerede ud igen, og at det også lykkedes for et relativt stort antal.

For det andet kunne det befrygtes, at en nægtelse af en imødekommen af det tyske krav ville have fået videre virkninger for muligheden af at beholde de flest mulige forhold, herunder retsvæsenet, under dansk styre.

Noget tilsvarende kan anføres om gennemførelsen af loven om forbud mod det kommunistiske parti.

Det fremgår af oplysningerne i beretning VII, at selvom de højere myndigheder — justitsministeren og fængselsdirektøren — ikke positivt gav ordre til at lukke de internerede kommunister i Horslerød ud natten til den 29. august 1943, så lå det i luften i selve lejren, at når besættelsesmagten overtog magten, kunne de internerede bryde ud og flygte, uden at der blev skudt efter dem. Vicefængselsinspektør Gjerstrup, som på det tidspunkt ledede lejren, mente også at have sådanne forbindelser i København, at lejren ville blive advaret i tide — det fremgår af beretningen, hvilke forbindelser det var, det skal jeg ikke komme nærmere ind på. Men ulykkeligvis kom tyskerne til Horslerødlejren, en time før deres aktion satte ind andre steder. Der var derfor ikke mulighed for rettidigt varsel, og selvom det lykkedes mange af de internerede at flygte, faldt også mange af dem i tyskernes hænder. Det var yderst ulykkeligt, men dette hændelsesforløb kan selvsagt ikke give anledning til, at nogen dansk ansvarlig kan eller kunne være draget til ansvar herfor.

Må jeg tilsidst om besættelsestiden sige, at der jo har været talt meget om modsætningsforholdet mellem politikerne og modstandsbevægelsen og om, hvis linie der sejrede. Ingen vil benægte, at der var en dualisme, men vi ser alligevel besættelsestiden under den synsvinkel, at man både fra regeringens og rigsdagens side under den første del og fra modstandsbevægelsens side under den sidste arbejdede ud fra en stærk følelse af, hvad ansvaret overfor folket og landet tilsagde. I begge perioder blev indsatsen tilpasset de foreliggende mulig-

heder, herunder også hvad befolkningens store flertal kunne billige og tiltræde. Og efter vor opfattelse tjente den gerning, der blev udført både under besættelsens første del og under dens sidste, til folkets vel.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale udvalgets enstemmige indstilling til vedtagelse.

**N. Chr. Christensen:** Den opgave, udvalget vedrørende de parlamentariske kommissioners beretninger har fået, hører til de svære. Opgaven er afgrænset af en folketingsbeslutning om, at kun de afgivne beretninger kan danne grundlaget for den indstilling, der er til behandling i dag. Det har taget sin tid at komme igennem dette arbejde, men jeg tror, at dansk offentlighed, uanset den diskussion der har stået om de ulykkelige begivenheder, som har været til behandling i de parlamentariske kommissioner, vil forstå, at arbejdet måtte tage sin tid, når det skulle gøres samvittighedsfuldt. Det drejer sig jo om noget så alvorligt og ekstraordinært som en rigsretsanklage. Derfor satte bl. a. venstres medlemmer sig fra første færd imod, at dette udvalgsarbejde kunne foregå som en hastesag, og selvom det resultat, udvalget er nået til, næppe vil tilfredsstillende i alle kredse, navnlig ikke i kredse, hvor stærke følelser og bitre erindringer spiller ind, mener vi ikke desto mindre, at det ikke har været muligt at sætte andet punktum end det, udvalgsindstillingen, omend med forskellige motiver, er udtryk for.

Det var, som det også fremgik af den foregående ærede talers indlæg, en socialdemokratisk-radikal regering, der havde ansvaret for beslutninger og den administrative udførelse heraf i dagene før og omkring den 9. april, man kan vel godt sige, det tunge ansvar, og det har ikke mindst derfor været os magtpåliggende, at den indstilling og den betænkning, vi kom til at afgive, ikke fik antydning af partipolitisk skygge over sig. At finde frem til en retsindig afgørelse og indstilling har ene været vort bestemmende motiv, således at også vi kan stå for historiens dom, når talen bliver om den ingenlunde lette opgave, der her skal bringes til afslutning.

Der har i den danske offentlighed været stor diskussion om, at det var parlamen-